

Ek 12
İstanbul Altın Borsası ve Kıymetli Maden
Sektörü

İstanbul Altın Borsası Başkanlığı

İstanbul Altın Borsası ve Kıymetli Maden Sektörü

Giriş

Günümüzde uluslararası rekabet edebilirlik olgusu, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümeleri sürecinde en önemli hedeflerinden biri olarak nitelendirilmektedir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde iç pazarda rekabet edebilen sektörler, dış pazarlarda da mallarını pazarlayabiliyorsa o ülkenin gelişmiş bir ekonomiye dönüşmesinin, uzun bir süreci gerektirmeyeceği yaklaşımı yine yoğun bir şekilde kabul görmektedir.

Bu yaklaşım doğrultusunda az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin özel mülkiyet ve serbest rekabete dayalı ekonomi anlayışını, uluslararası rekabete dayalı ve teknoloji üreten bir ekonomik gelişim çizgisine yönlendirerek, sanayi-teknoloji-ekonomi üçgenini güçlendirmeye çalışması ve uluslararası çapta rekabet edebilir bir seviyeyi hedeflemesi ön plana çıkmaktadır.

Yüzyılımızın en belirgin söylemi olarak ortaya çıkan küreselleşme olgusu ile de örtüşen uluslararası rekabet edebilirlik kavramı, özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomi politikasında daha da yoğun bir şekilde dile getirilmektedir. Bu ülkelerce uluslararası rekabet edebilirlik; kaliteli üretim, güçlü sanayi, yaygın ticaret ve ileri teknoloji geçişinde en önemli basamağı olarak görülmektedir.

Gelişme sürecindeki ekonomilerde rekabete dayalı yapılanma bu ülkelerin sanayi-teknoloji-ekonomi yapılanmasını rekabete dayalı oluşturmalarını sistemin iç dinamiği olarak da kaçınılmaz kılmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde sanayi yapısının, ağırlıklı olarak Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere dayanması bu tür işletmeleri öne çıkartmakla birlikte yoğun bir şekilde desteklenmelerini de beraberinde getirmektedir.

Bu çalışmada, 1980 sonrası Türk ekonomisinde başlayan ve gittikçe ivme kazanarak günümüzde uluslararası rekabete açılmada önemli mesafe kazandıran liberalleşme sürecinin Türkiye kıymetli maden sektöründe yarattığı gelişmeler analiz edilecektir. Çalışmada, 1995 yılında faaliyete geçen İstanbul Altın Borsası'nın sektör üzerindeki etkileri ile finans piyasalarına entegrasyonu üzerinde durularak bu yönde ulaşılmaya hedeflenen noktalar aktarılmaya çalışılacaktır.

I. Bir Metal Olarak Altın ve Özellikleri

Mal mübadelesinde kullanılan ilk ödeme araçları, insan topluluklarının içinde bulunduğu ortama ve coğrafi şartlara bağlı olarak zaman içinde çok büyük farklılıklar göstermiştir. Kıymetli madenler bulununcaya kadar, para yerine kullanılan araçlar çok büyük çeşitlilik arz etmiştir. Kıymetli madenlerin bulunması alışveriş işlemlerinin daha rahat yapılabilmesine imkan tanıdığı gibi, toplumlararası ilişkilerin gelişmesi üzerinde de oldukça etkili olmuştur. Bu madenler içinde şüphesiz en önemlisi altındır. İnsanları asırlar boyu peşinden sürükleyen, savaşlara ve barışlara neden olan, estetik görünümünden dolayı bazen mücevherat eşyası bazen külçe ve bazen de para olarak şekilden şekle giren altın, bütün zamanların en kıymetli madeni durumundadır.

Altını diğer metaller karşısında üstün duruma getiren temel özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Üretim Hacminin Sınırlı Olması : Kullanım alanları coğrafi bölgelere ve toplumlara göre değişiklik gösterse de altını altın yapan değerlerin başında sınırlı üretim hacmi gelmektedir. Dünyanın sadece belirli bölge ve ülkelerinde bulunan altın yataklarında, sınırlı bir altın rezervi bulunmaktadır.
- İnelastik Arz Yapısı : Altın arzının, altın fiyatında meydana gelen değişikliklere kısa vadede cevap verebilmesi oldukça güçtür. Fiyat değişikliklerine karşı inelastik olan altın arzı, sadece bu özelliğinden dolayı birçok metalden ayrılmaktadır. Belli bir üretim kapasitesine sahip olan maden ocaklarında, altın fiyatlarındaki düşüş veya yükselişleri takip etmek ve fiyatlara bakarak üretim yapmak imkansızdır. Altın arzı dünya borsalarındaki fiyat değişikliklerinden ancak uzun vadede etkilenmektedir.
- Aynı veya Benzer Özelliğe Sahip Başka Bir Metalin Olmaması: Altının bir diğer özelliği, yerini dolduracak başka bir metalin bugüne kadar bulunamamış olmasıdır. Gerek fiziksel gerekse kimyasal özellikleri incelendiğinde bu metalin, kıymetli metal grubunda yer alan gümüş ve platin gibi diğer soy metalleri dahi geride bıraktığı göze çarpmaktadır.
- Rezerv Aracı Olması : Altının diğer kıymetli metaller karşısındaki bir diğer üstünlüğü, dünya ülkelerinin bir çoğu tarafından rezerv aracı olarak kullanılmasıdır. Altın standardının hüküm sürdüğü XIX. yüzyıla kadar para olarak kullanılan altın XX. yüzyılın ortalarında uygulanmaya başlayan altın kambiyo sisteminde önemli bir rol

üstlenmiş ve dünya merkez bankalarının tercih ettiği rezerv araçlarından biri haline gelmiştir.

II. Türkiye’de Altının Konumu

Türklerin altın işletmeciliği sanatında çok ileri gittikleri, yapılan kazılar neticesinde anlaşılmaktadır. Halen Viyana Kunts Historican Museum’da sergilenen ve 18 karatlık altından 9. yüzyılda yapıldığı tespit edilen irili ufaklı parçalardan oluşan hazine, Türklerin kuyumculuk sanatında ne kadar ileri gittiklerinin bir göstergesidir.

Türkiye’de önemli bir altın ithalatı ve ihracatı mevcuttur. Altın ticaretinin önemli bir kısmı halkın altına olan ilgisinden kaynaklanmaktadır. Altına karşı gelenek ve görenekler nedeniyle gösterilen ilgi altının sosyal statü ve prestij aracı olarak kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de karışıklık ve kaos dönemlerindeki en iyi sığınak konumu nedeniyle Türk insanı tarafından altın önemli bir yatırım aracı olarak görülmüştür.

Türkiye’deki altın kullanımı diğer ülkelerle kıyasladığımız zaman büyük farklılıklar göstermektedir. Bir çok ülke farklı sebeplerle altın talep etmektedir. Örneğin; Japonya, Singapur ve Tayvan gibi ülkelerin altın talepleri çoğunlukla endüstriyel kaynaklıdır ve bilgisayar, elektronik sektörleri gibi ileri teknoloji alanlarında kullanılmaktadır. İtalya’da ise, altın talebinin yine endüstriyel kaynaklı olduğu; ancak ileri teknoloji alanında değil de kuyumculuk sektörlerinden kaynaklanan bir talep olduğu görülür. Her ülkenin talebi kendine özel bir takım faktörlerden etkilenerken farklılıklar gösterir. Türkiye’de oluşan altın talebinin çok büyük bir bölümünü imalat sektörü oluşturmaktadır. Sektörce üretilen takı ve ziynet eşyalarının büyük bölümü yurtiçinde tüketilmekte, kalan kısım ise yurtdışına ihraç edilmektedir.

Altın ve altın dışındaki kıymetli metallerle her türlü dövizin ithal ve ihracının 1930’lu yıllardan itibaren Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu ile yasaklanması, bu ticaretin devletin bilgisi dışında yasadışı yollardan yapılmasına neden olmuştur. Bu düzenleme 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı’ndan Türkiye’yi korumuş olmasına rağmen, sonraki yıllarda etkinliğini kaybetmeye başlamıştır. 1989 yılında Merkez Bankası’nın altın ithalatını serbest bırakmasıyla Türkiye’de altın kaçakçılığına son verilmiş ve altın ithal ve ihracı yasal yollardan yapılmaya başlanmıştır.

Son yıllarda Türk finans piyasasında görülen gelişmelere rağmen altın, eskisi kadar olmamakla birlikte hala ilgi görmektedir. Kısa bir süre öncesine kadar altın ve gayrimenkul dışında herhangi bir yatırım aracını tanımayan Türk halkı, hızla gelişen finans piyasası sayesinde farklı yatırım araçları arasında seçim yapabilme imkanına kavuşmuştur.

Türk insanının klasik yatırım aracı olan altının, son on yıldır yatırım aracı olarak cazibesini yitirmeye başlamasına nedeni, yeni yatırım araçlarının geliştirilmesinin yanı sıra uygulamaya konulan ekonomik politikalara bağlı olarak dövize olan talebin artması, vadeli mevduat hesaplarına uygulanan faiz oranlarının yükseltilmesi ve bütçenin içinde bulunduğu zorluklardan dolayı son yıllarda oldukça düşük belirlenen taban fiyatlarının, iyi bir altın müşterisi olan tarım kesiminin gelirini azaltması gibi konular gelmektedir.

III. Türkiye’de Kuyumculuk Sektörü

Günümüzde yerli ve yabancı herkesin ilgisini çeken Kapalı çarşı, Osmanlı Devleti’nin toplumsal ve ekonomik yapısında önemli bir yere sahiptir. Kapalı çarşı denilince akla sadece kuyumcu dükkanları ve atölyeleri gelmektedir. İstanbul Kapalı çarşı Esnaf Derneği’nden alınan bilgilere göre Kapalı çarşı da halen 1,800 civarında kuyumcu ve atölye faaliyette bulunmaktadır.

Yıllık 400 tonu bulan altın, 200 tonu bulan gümüş işleme kapasitesine sahip olan ve yaklaşık 250.000 çalışanın istihdam edildiği Türkiye Kuyumculuk Sektörü Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin genel görünümünü de bire bir yansıtmaktadır.

Türkiye Kuyumculuk Sektörü 1990 yıllarında 70.000 kişiyi istihdam ederken günümüzde bu rakam 250.000 kişiye ulaşarak önemli oranda istihdam artışının da göstergesi olmuştur. Sektörde ortalama işletme tipi üretimde, atölye düzeyinde olup irili ufaklı yaklaşık 10.000 civarındadır. Buralarda çalışan kişi sayısı 50.000 olarak tahmin edilmekte ve atölyelerde ortalama 4-5 kişinin çalıştığı görülmektedir. Türkiye Kuyumculuk Sektörü’nde perakende satış yapan mağazaların sayısı ise 50.000 civarındadır. Buralarda çalışan sayısının yaklaşık 150.000 kişi olduğu ve perakende satış yapan bu mağazalarda ortalama 2-3 kişi bulunduğu ve bunların ağırlıklı olarak akraba ilişkisi taşıdığı bilinmektedir. Satış mağazaları başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlerde yoğun, Ege ve Akdeniz Bölgesinde ise dağınık bir şekilde bulunmaktadır.

Sektörde kapasite kullanım oranları düşük, işletme sermaye yapısı yetersiz, teknolojik yenilenme gücü yavaş, kayıt ve muhasebe teknikleri zayıf olmakla birlikte bu

durum son yıllarda önemli oranda düzelmiş bulunmaktadır. Ayrıca kuyumculuk sektöründe firmaların tek başlarına fiyatları belirleme şansları bulunmayıp, sektördeki ürün satış fiyatı, hammadde ve işçilik fiyatı veri olarak kullanılmaktadır. Firmaların tek başlarına fiyat değiştirme olanakları mevcut olmaması sebebiyle, üretim miktarlarını ya da kapasitelerini kendi kar maksimizasyonlarına uygun olarak seçme olanakları da bulunmamaktadır. Dolayısıyla uzun dönemde aşırı karla çalışmamaktadır.

Türkiye Kuyumculuk Sektörü, faaliyet alanı düşük sabit sermaye gerektiren bir alana sahip olduğundan aşırı karın olduğu sanılan sektöre yeni firmalar kolaylıkla girebilmektedir. Firmaların faaliyetleri kısıtlı ve çoğunlukla küçük işletmelerden oluşması nedeniyle genel olarak profesyonel yönetici ve uzman çalıştırma imkanları bulunmamaktadır. Bu nedenle, ideal makine parkı ve üretim metodu, finansman ve pazarlama teknikleri ve mali mevzuattan yararlanma imkanları sınırlıdır. Bu işletmelerde profesyonel anlamda ortaklık kurulması, kredinin temini ve ihracat imkanlarının geliştirilmesi gibi konularda gelişmeler olmasına rağmen istenilen düzeyde bulunmamaktadır.

Tüm bu görüntünün yanında Türkiye Kuyumculuk Sektörü'nün daha çok aile şirketi hüviyetinde olmaları, değişimlere daha hızlı adapte olabilmeleri ve girişimcilik ruhunun canlı olması nedeniyle sıkıntılı dönemlerde ekonomik ve sosyal tahribatı azaltma gücüne sahiptirler. Sektördeki işletmelerin sahip olduğu kişisel girişimcilik ruhu, sürekli büyüme isteğini de beraberinde getirdiği gibi, işletmelerin küçük ve orta ölçekli olmalarının spesifik bir üretim dalında uzmanlaşmaya yol açması nedeniyle kaynak verimliliğinde de önemli artışlar sağlamaktadır.

Türkiye kuyumculuk sektörünün finansal sermaye yapısına baktığımızda işletme sermayelerinin tümünün firma sahibinin aile mal varlıklarından oluştuğu görülmektedir. Bu yapı sektörün uğradığı zararlarda işletme sahibini direkt olarak etkilemekte ve mal varlığı riske girmektedir. Ancak bu durum son yıllarda firmaların büyüme ile birlikte kurumsal yapılanma içine girmeleri sebebiyle önemli oranda azalma göstermektedir.

Kuyumculuk sektörünün bankalarla olan ilişkileri çok kısıtlı, altın kredisi kullanımı çok düşük hatta yok denecek düzeydeyken İstanbul Altın Borsası'nın açtığı piyasalarla sektörde yarattığı rahatlama önemli oranda hareketlilik sağlamıştır. Sektörde geçmişte yoğun olarak yaşanan kayıtsız yapı azalma eğilimine girmiş ve bu durum bankalarla olan ilişkileri olumlu yönde etkileyerek arttırmıştır. Ayrıca sektörde yurtdışı altın kredi oranlarının düşük olduğu bilinmesine karşın, ülkemizdeki bankaların talep ettikleri altın

kredisi faiz oranlarının yüksek bulunması, İstanbul Altın Borsası'nın ödünç piyasasını faaliyete geçirmesi ile makul seviyelere inmesini olanak sağlayarak sektörde önemli bir rahatlama yaratmıştır.

3.1. Kuyumculuk Sektörünün Sorunları

Kuyumculuk sektörünün önemli problemleri arasında, güvenli sevkıyat, çalıntı mallar meselesi, ayar problemleri, mali mevzuata ilişkin problemler, üretimdeki firenin kayıtlarda gösterilememesi, yerleşim meselesi ve kalifiye eleman problemi sayılabilmektedir. Kuyumculuk sektörü hala önemli oranda dağınık ve küçük atölyeler şeklinde varlığını sürdürmekte olsa da son yıllarda altın mücevherat ihracatına yönelmeleri nedeniyle şirketleşme çalışmaları hız kazanmış olup, sektörde kurumsallaşma eğilimleri yoğunlaşmıştır.

Sektörün en önemli problemlerinden biri, kuyumculuk sektöründe yer alan kuruluşların ellerinde bulunan altın ve diğer kıymetli madenleri, Vergi Usul Kanunu'nda yer alan değerlendirme ile ilgili hükümler çerçevesinde değerlemeleri sırasında fiyat artışlarından kaynaklanan değer artışları sebebiyle gerçek olmayan kazançlar üzerinden vergiye tabi tutulmalarıdır. Bu durum aynı zamanda sektörün kayıtlı yapıya geçişini de önemli oranda engellemektedir. Ancak İstanbul Altın Borsası'nın girişimleri sonucunda bu problem çözülmüş olup 24.04.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 193 Sayılı Kanun'un 38 maddesine yapılan bir ekleme ile "Sürekli olarak işlenmiş altın alım-satımı ve imali ile iştigal eden mükellefler, altın satış tarihindeki İstanbul Altın Borsası'nda oluşan has altın değeri ile satılan mamulün has altın maliyet bedeli arasında oluşan farkı, maliyet bedeline ilave ederler. Söz konusu fark, bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında izlenir. Bu fon, sermayeye ilave dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, o yılın kazancına dahil edilerek vergiye tabi tutulur. Bu mükelleflerin kullandıkları yabancı kaynaklara ait gider ve maliyet unsurlarının sadece ilgili dönemde ayrılan fonu aşan kısmı gider kabul edilir" hükmü kabul edilmiştir. Bu değişiklikle stoklardaki emtianın içeriğindeki has altının değerindeki artıştan kaynaklanan hasılatın vergi dışı tutulması sağlanmıştır.

Üçüncü olarak sektörün örgütlü bir yapıya geçememesi bulunmaktadır ki bu sorunun artan ihracat potansiyelinin sağlayacağı itici güç sayesinde çözülmesiyle diğer önemli problemlerin de çözüm yoluna gidebileceği beklentisi bulunmaktadır.

Ayrıca; yüksek ayardaki mamullerin talebindeki düşme ile birlikte yatırım ve saklama amaçlı altın hacminin gittikçe azaldığı, altının Anadolu’da yatırım aracı olmaktan hızla çıktığı ve yerinin özellikle döviz ve diğer finansal araçlara bıraktığı, talep daralmasına bağlı olarak atölye ve satış mağazalarında hızlı bir daralma sürecine girilerek kapanmalar yaşandığı, meslekte yetişen kişilerin başka sektörlere kaydığı, mesleki bilgi ve becerisi olmayanların bunların yerini aldığı ve kar marjlarında ciddi düşüşler yaşandığı da gözlenmektedir. Ancak bu durum altın ihracatının son yıllarda ciddi oranda artması ile önemli oranda azalmıştır.

3.2. İstanbul Altın Borsası’nın Kurulmasının İhracat Artışına Etkisi

1995 yılında faaliyete geçen İstanbul Altın Borsası, altın fiyatlarının dünya fiyatları ile paralel hale gelmesini, ithal edilen altınların genel kabul gören saflık ve standartta olmasını ve yurt dışından yapılan gayri resmi altın ithalatının engellenerek altın ticaretinin kayıt altına alınmasına olanak sağlamıştır. Ayrıca, sektörün şeffaf bir yapı kazanması, bu gelişmelere bağlı olarak sağlam ve gerçek bir altın piyasasının oluşması İstanbul Altın Borsası’nın kuruluşundan sonra gerçekleşmiştir.

Kuyumculuk sektörü ve finans piyasaları arasında bir geçiş noktası oluşturan İstanbul Altın Borsası, gerek kıymetli maden işlemlerinin kurumsallaşması gerekse kıymetli madenlere dayalı enstrümanların geliştirilmesine yönelik çalışmaları da hızlandırarak sektörün finans piyasaları ile entegrasyonunu hızlandırmıştır. Borsa tarafından gerçekleştirilen çalışmalar sonucu Türk altın ve finans piyasalarına sunulan enstrümanlar ülke içinde ilk örneklerini oluşturmaktadır.

İstanbul Altın Borsası’nın kuruluşundan sonra fiyatların dünya fiyatlarıyla paralel hale gelmesinin ardından resmi ithalat, hızlanan bir artış temposuna girmiş ve bu artış kuyumculuk sektörünün üretimini arttırarak, Türkiye Kuyumculuk Sektörünü dünyada altın ticaretinde sayılı ihracatçı ülkelerden biri konumuna getirmiştir. Kuyumculuk sektörünün, altın ziynet eşyası ihracatında son üç yıl içerisinde olağanüstü bir artış görülmüş, uluslararası alandaki rekabet kaliteyi ve altında markalaşmayı getirmiştir. Özellikle ABD ve Almanya’ya yapılan satışlarda markalı mücevher talebi artmıştır. Şu anda altına dayalı ihracatta 4.5 milyar Dolar ile İtalya birinci durumdadır. 1.8 milyar Dolar tutarında ihracat yapan Türkiye’nin gelişim süreci devam ettiği sürece ilerdeki yıllarda İtalya’yı geçmesi mümkün gözükmektedir.

IV. Türkiye’de Altın Madenleri

Yaklaşık beş bin yıldan bu yana Anadolu’da altın üretimi yapıldığı bilinmekte olup Osmanlı döneminin çöküş sürecine kadar bu üretim sürdüğü görülmektedir. Çöküş dönemindeki asayiş sorunu ve merkezi yönetimin etkisizleşmesi altın ve gümüş işletmelerinin kapanmasına neden olmuştur. Cumhuriyet döneminde altın aramalarına özel önem verilmiş olmasına rağmen, yeterli donanım sağlanamadığından yeni altın yatakları bulunamamıştır.

1985 yılında 3213 sayılı Madencilik Kanununda yapılan değişiklikle yabancı yatırımcıların da Türkiye’de altın aramalarına imkan tanınmış ve bunun sonucunda bir çok yabancı kuruluş gelişmiş yöntemler kullanarak altın arama çalışmalarına başlamıştır.

Ülkemizde varolan potansiyel altın rezervlerinin çıkarılarak üretim sürecine sokulması ekonomiye tamamen “ithal ikamesi” etkisi yaracağı gibi söz konusu altınların üretime kazandırılmasıyla da yurtdışından altın ithalatı dolayısıyla ödenen döviz giderlerinde azalma meydana getireceği düşünülmektedir.

Tablo 1: Ülkemizdeki Önemli Altın Yatakları

Yatak	Bölge	Altın	Gümüş
Eşme	Uşak	268	-
Mastara	Gümüşhane	12	8
Efemçukuru	İzmir	30	-
Ovacık	Bergama	24	24
Küçükdere	Balıkesir	8	17
Sivrihisar	Kaymaz	6	3
Cerrattepe	Artvin	30	1,150
	Erzincan	131	-
Toplam		509	1,202

Kaynak : Madencilik Araştırma Merkezi Derneği

Türkiye’de altın üretim kapasitesinin yıllık 25 ton civarında olduğu tahmin edilmektedir. Madencilik yasasının yeniden düzenlenmesinin ardından yapılan araştırmalar göz önüne alındığında altın üretiminde 10 yıllık bir gecikmenin yaşandığı ortaya

çıkmaktadır. Türkiye Madencilik Sektörü Konseyi'nin verdiği rakamlara göre üretime hazır yatakların potansiyelinin 509 ton olduğu kabul edilirse yıllık üretim kapasitesine göre son 10 yıllık dönemde yaklaşık 300 ton altın üretme potansiyeli olduğu hesaplanmaktadır.

Mevcut Durum : Türkiye'nin ilk altın üretim projesi Bergama Ovacık'tadır. Ancak işletmede zorunlu olarak kullanılan ve halen dünyada henüz alternatifi keşfedilmemiş siyanür yöntemi nedeniyle hukuksal sorunlar yaşanmıştır. Günümüzdeki madencilik bilim ve teknolojisine göre bu sorunların aşılabilmesi durumunda Türkiye altın rezervlerinin ekonomik sürece daha hızla sokulabileceği düşünülmektedir.

Türkiye'deki altın madenlerinin işleterek ekonomik sürece sokulması aynı zamanda yaratacağı katma değer ve istihdam açısından da önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

V. Türk Altın Piyasasının Liberalizasyonu Süreci

Altın, Türkiye'deki ekonomik gelişme aşamalarının farklı aşamalarında farklı roller üstlenmiştir. Türkiye ekonomisinin her alanında serbest piyasaya geçiş politikalarının uygulanması ile alınan yapısal değişiklik kararları, altın sektörünün gelişimi açısından da önemli olmuştur. 1983 ve 1984 yıllarında alınan kararlarla altın ithalatı belirlenen esaslara uymak kaydı ile serbest bırakılmıştır. Yine aynı kararlarla altın ve döviz kurlarının Türk Lirası karşılığında değerinin belirlenmesinde T.C. Merkez Bankası'na yetki verilmiştir.

Altın piyasasına yönelik olarak alınan kararlar doğrultusunda, T. C. Merkez Bankası nezdinde 1984 yılında Türk Lirası karşılığı altın piyasası kurulmuştur; bu piyasada Merkez Bankası tarafından ithal edilen altınlar yurt içindeki şahıslara döviz ve efektif karşılığı satılmıştır.

T.C. Merkez Bankası, 1989 yılında Döviz Karşılığı Altın Piyasası'nı açmıştır. Merkez Bankası'nın, işlenmemiş altın ithalatını yapan tek yetkili kurumunu koruduğu piyasada bankalar, özel finans kurumları ve yetkili müesseseler de işlem yapabilmişlerdir. Döviz Karşılığı Altın Piyasası'nın açılması, Türk altın piyasasının liberalleştirilmesindeki en önemli gelişme olarak dikkate alınmaktadır. Bununla birlikte bu yeni piyasanın başarısı, altın aracılarının ve kuyumcuların sorunlarını sona erdirememiştir. En önemli sorunlardan biri T. C. Merkez Bankası'nın altın ithalatına yetkili olan tek kurum olması olmuştur.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile sermaye hareketleri serbest bırakılmıştır. Bunun sonucu olarak da mali sistemin önemli bir parçası olan altın konusunda da gerekli düzenlemelerin yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. 32 Sayılı

Kararda, 1993 yılında yapılan değişikliklerle altının fiyatının dünya fiyatlarına paralel olarak serbestçe belirlenmesi ile ithalatı ve ihracatı serbest bırakılmıştır. Sermaye Piyasası Kanunu'nda 1992 yılında yapılan değişiklik neticesinde “Kambiyo ve Kıymetli Madenler Borsaları” başlıklı 40/A maddesi ile “Kambiyo ve kıymetli madenlerle ilgili borsaları kurmaya, bunların çalışma esaslarını tespiti, bu borsalarda faaliyet gösterecek araçlarla ilgili esasları belirleyerek bu borsaların ve araçların izleme ve denetimi ile ilgili düzenlemeleri yapmaya ilgili bakanlık yetkilidir.” hükmü getirilmiştir. Belirlenen yasal çerçeve içinde 1993 yılında “Kıymetli Madenler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliği sırasıyla “Kıymetli Madenler Borsası Üyelik Belgesi Verilme Esasları ile Kuruluş ve Faaliyet Şartlarına İlişkin Yönetmelik”; “Kıymetli Madenler Borsalarında İşlem Görecektir Altın Standartları ve Rafinerileri Tebliği” ve “İstanbul Altın Borsası” yönetmeliği izlemiş; son olarak Devlet Bakanlığı onayı ile İstanbul Altın Borsası'nın kuruluş işlemleri tamamlanmış ve İstanbul Altın Borsası, 26 Temmuz 1995 tarihinde resmen faaliyete geçirilmiştir.

Altının liberalleştirilmesi yönünde alınan kararlarla altının sektörel ticari platforma intikalinde; ithalat ve ihracat aşamasında kolaylıklar getirilmiş ve bu gelişmeler altının yurt içi fiyatları ile dünya fiyatları arasındaki aleyhte farkın azalmasını ve maliyetlerin düşmesini sağlamıştır. Sektörün yurtdışı rekabet şansının artması ile ithal edilen altın işlenerek hem yurt içindeki talebi karşılamaya hem de yurt dışına ihracat yapılmasına imkan verecek bir büyüme trendi içine girmiştir.

Altın ithalatı 1989 yılından önce yılda 802 ton civarındayken bu tarihten sonra artış trendine girmiştir. Altına olan talep en çok kuyumculuk sektöründen gelmiştir. 1991 yılında meydana gelen Körfez Krizi ve turizm gelirlerinde yaşanan düşüş nedeniyle yaşanan geçici ithalat düşüşüne rağmen altın ithalatı 1992 yılında tekrar artış trendi içine girmiştir.

İstanbul Altın Borsası'nın kurulmasının yanı sıra altın bankacılığı konusunda gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle tasarruf edilen altının mali sisteme kazandırılmasına yönelik kararlar alınmıştır. 1993 yılında Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da yapılan değişiklikle İstanbul Altın Borsası Aracılık Yetki Belgesi bulunan bankaların altın ithalatı yapmalarına imkan tanınmıştır. 1994 yılında aynı Karar'da yapılan değişiklikle bankaların yanında yetkili müesseseler ve kıymetli maden aracı kurumlarına da altın ithal etme yetkisi verilmiştir.

Altın depo hesapları ve altın kredileriyle ilgili olarak ise, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da 1993 yılında yapılan değişiklikle bankalara altın

depo hesabı açmaları konusunda yetki verilmiştir. Yine aynı Karar'a dayalı olarak çıkarılan 95-32/13 sayılı Tebliğ ile altın depo hesaplarının esasları tespit edilmiş, yurtdışından altın kredisi sağlanarak yurtiçinde kredi kullandırılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Bu Tebliğ de 2000 yılında yayımlanan 2000-32/25 sayılı Tebliğ ile yeniden düzenlenmiştir.

Altın piyasasının liberalleştirilmesi kuyumculuk sektörüne önemli gelişmelere yol açmıştır. Türk kuyumcuları, dünya piyasalarına açılmaya başlamış, dünya kalitesinde ürünler geliştirmiş ve uluslararası talepleri karşılayabilecek bir konuma gelmiştir. Son yıllarda kurumsallaşma yolunda önemli adımlar atan sektör, dünya piyasalarındaki yerini sağlamlaştırma yolundadır.

VI. İstanbul Altın Borsası

Altın sektöründeki yeniden yapılanma çalışmaları, kıymetli maden sektörünün kurumsallaşması ve altına dayalı yeni araçların geliştirilmesi yönünde önemli adımlar atılmasına olanak sağlamıştır. Bu konudaki en önemli gelişme İstanbul Altın Borsası'nın kurulmasıdır. Kıymetli maden sektörü, İstanbul Altın Borsası'nın faaliyete geçmesi ile birlikte uluslararası rekabet edebilir bir boyut kazanarak rekabetçi fiyat oluşumuna olanak sağlamış ve buna bağlı olarak maliyetler makul bir seviyeye ulaşmıştır. Ayrıca Borsası'nın kurulması, altına dayalı mali araçların çeşitlenmesi için de zemin hazırlamıştır.

İstanbul Altın Borsası'nın kurulması yönünde ilk yasal karar 1993 yılında alınmıştır. Kıymetli Madenler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkındaki Yönetmelik Hükümlerine dayanılarak 1994 yılında çıkarılan İAB Yönetmeliği ile Borsa'nın çalışma kural ve esasları belirlenmiştir. Borsa'nın resmen faaliyete geçmesi ise 26 Temmuz 1995 tarihinde gerçekleşmiştir. Kısa sürede yakaladığı işlem hacmiyle Türk finans sisteminde ve uluslararası altın piyasalarında yerini alan İstanbul Altın Borsası, hızla gelişerek 1996 yılında altına dayalı yatırım araçları kapsamına altın yatırım fonlarını, 1997 yılında da Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasası'nı açarak altına dayalı vadeli işlemleri piyasanın kullanımına sunarak ürün çeşitliliğini arttırmıştır.

İstanbul Altın Borsası, 1999 yılı içinde Kıymetli Madenler Borsası konumuna gelebilmek için yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu amaçla mevzuatta gerekli değişikliklerin yapılması ile külçe gümüş teslimlerinden katma değer vergisinin kaldırılması sağlanmış ve Borsamızda altının yanı sıra gümüş ve platin de işlem görmeye başlamıştır. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda yapılan

değişiklikle Hazine Müsteşarlığı tarafından Kıymetli Madenler Borsası'nda işlem görecektir. Gümüş ve Platin Standartları Hakkındaki Tebliğ'in yayımlanmasını takiben İAB Yönetmeliğinde yer alan altın piyasasının, kıymetli maden piyasası olarak yeniden yapılandırılması için gerekli değişiklikler ve düzenlemeler yapılması ile gümüş ve platin 9/7/1999 tarihinden itibaren Borsamızda işlem görmeye başlamıştır. Gümüş ve platinin İstanbul Altın Borsası'nda işlem görmesi, sanayi ve endüstri sektörlerinde dünya fiyatlarına paralel sağlıklı fiyat oluşumu, arz-talep planlaması, üretim ve ithalat, ihracat kararlarının alınmasında sağlanacak istikrar ile ulusal ve uluslararası piyasalarda yaratacağı güven unsuru açısından önemlidir.

İstanbul Altın Borsası bünyesindeki piyasaların ürün çeşitliliğinin artırılıp daha etkin çalışabilmesi, ülke ekonomisine önemli bir katma değer ve istihdam kaynağı yaratan kuyumculuk sektörünün Borsamız ile entegrasyonunun sağlanabilmesi ve halkın elindeki atıl kıymetli madenlerin daha iyi değerlendirilerek ülke ekonomisine kazandırılması amacıyla, Borsamız tarafından yapılan çalışmalar sonucunda İstanbul Altın Borsası bünyesinde 1/10/1999 tarihinde Standart Dışı Altın İşlemleri'nin yapılmasına olanak tanınmıştır. Böylece kıymetli madenler piyasalarında "hurda altın" olarak tanımlanan standart dışı altınların Borsa bünyesinde işlem görmesi sağlanmıştır.

Ayrıca, 26.12.2001 tarihinden itibaren söz konusu miktardaki atıl altının yatırıma dönüştürülmesi için altın, gümüş ve platine dayalı bonoların Borsa üyesi bankalar tarafından ihraç edilmesi ve bu bonoların ikincil işlemlerinin de Borsa bünyesinde gerçekleştirilmesine imkan verilmiştir. Böylece fiziki olarak altına yatırım yapan kişilere altının getirisine yatırım yapma imkanı getirilerek, bu miktardaki kaynağın finans kurumlarınca reel ekonomiye aktarılması sağlanacaktır. Ancak bugüne kadar geçen yaklaşık olarak iki yıl dahilinde hiçbir banka altın bonusu ihraç etmemiş ve bu imkanı yatırımcılara sunmamıştır.

Diğer yandan İstanbul Altın Borsası tarafından gerçekleştirilen çalışmalarla üye kuruluşlar dışındaki üçüncü kişilerin sahip oldukları veya Borsa kanalıyla satın aldıkları altınların Borsada daha önce işlem görmesi koşuluyla Borsa kasasında saklanabilmesi imkanı getirilmiştir ve Borsa kasasında 3. kişilere ait 70 kg altın saklaması yapılmıştır.

İAB'nin kuruluşunu takip eden yıllarda gösterdiği performansının gelişerek 21. yüzyıla taşınması amacı ile içinde bulunduğu ortamın yeniden tanımlanarak hem kuyumculuk sektörünün gelişimi hem de Borsa'nın yeni projelerinin hayata geçirilmesi için gerekli olan vergisel ve kurumsal teşviklerin sağlanması gerekmektedir. İAB, sektörün

geliştirilmesi açısından gerekli altyapının oluşturulmasına yönelik çözümleri öncelikli olarak ele almakta ve sonuçlandırmak için yoğun bir çaba harcamaktadır.

Altın, gümüş ve platin gibi kıymetli madenlerin TL/gr., ABD Doları/ons ve Euro/ons bazında işlem gördüğü İstanbul Altın Borsası bünyesinde, nakit altın, gümüş, platin işlemleri ile hurda altın işlemlerinin yapıldığı “Kıymetli Madenler Piyasası”, vadeli altın işlemlerinin yapıldığı “Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasası” ve kıymetli maden ödünç işlemlerinin yapıldığı “Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası” bulunmaktadır.

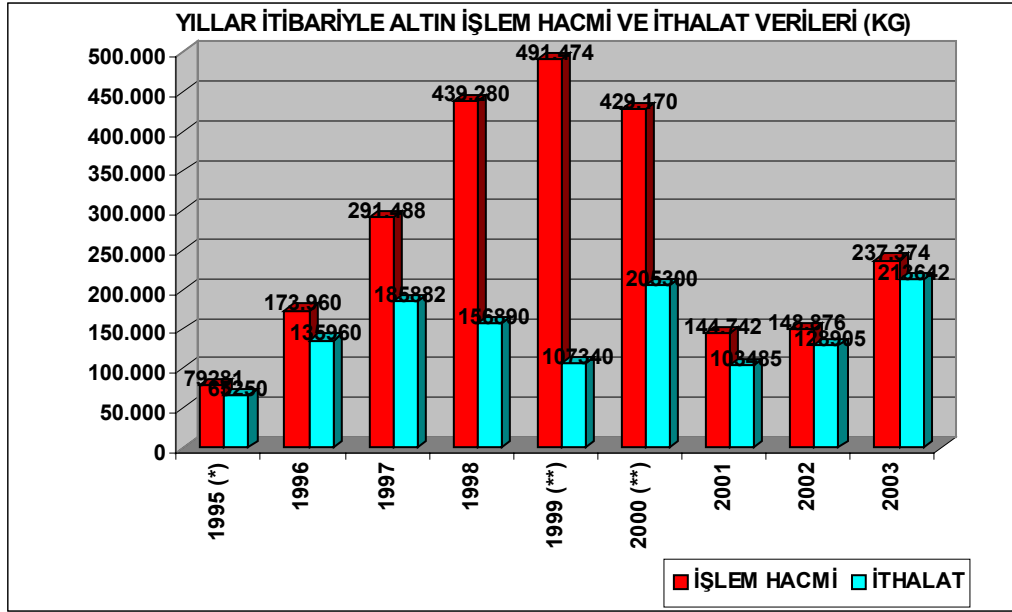
VII. İstanbul Altın Borsası Piyasaları

7.1 Kıymetli Madenler Piyasası

Kıymetli Madenler Piyasası’nda, bankalar, yetkili müesseseler, özel finans kurumları, kıymetli maden aracı kurumları, kıymetli maden üretim ve pazarlaması faaliyetinde bulunan kişi ve kuruluşlar işlem yapabilmektedirler. Kıymetli Madenler Piyasası’nda işlem yapabilmenin ilk şartı, Hazine Müsteşarlığından izin alınmasıdır. Müsteşarlıktan izin alan kuruluşlar, Borsa Yönetim Kurulu’nun onayı ile Piyasa üyeliğine kabul edilmektedirler. Kıymetli Madenler Piyasası’nın Şubat 2004 itibarıyla 18 banka, 22 yetkili müessese, 8 kıymetli maden aracı kurumu, 2 kıymetli maden üretim ve pazarlama faaliyetinde bulunan kuruluş, 1 yurt dışında yerleşik kuruluş ve 3 tane de sadece Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasası’nda işlem yapmaya yetkili İstanbul Menkul Kıymetler Borsası üyesi aracı kuruluşu olmak üzere toplam 54 üyesi bulunmaktadır.

Gün içinde iki seans dahilinde işlemlerin yapıldığı Piyasa’da, üyeler tarafından Borsa Yönetim Kurulu’nca miktarı belirlenen üyelik-risk teminatının yatırılması gerekmektedir. İşlemler, serbest piyasa koşulları altında, çok fiyat yöntemine göre üye temsilcilerinin verdikleri emirlerin, Borsa eksperleri tarafından sisteme girilmesi ve emirlerin fiyat ve zaman önceliği kurallarına uygun olarak eşleşmesiyle gerçekleştirilmektedir. Altın, gümüş ve platinin işlem gördüğü piyasada ayrıca standart dışı altın işlemleri de yapılmaktadır. Piyasa’da gerçekleşen altın ve gümüş işlemlerine ilişkin bilgiler aşağıda yer alan Grafik 1, Grafik 2, Grafik 3 ve Grafik 4’de gösterilmektedir.

Grafik 1

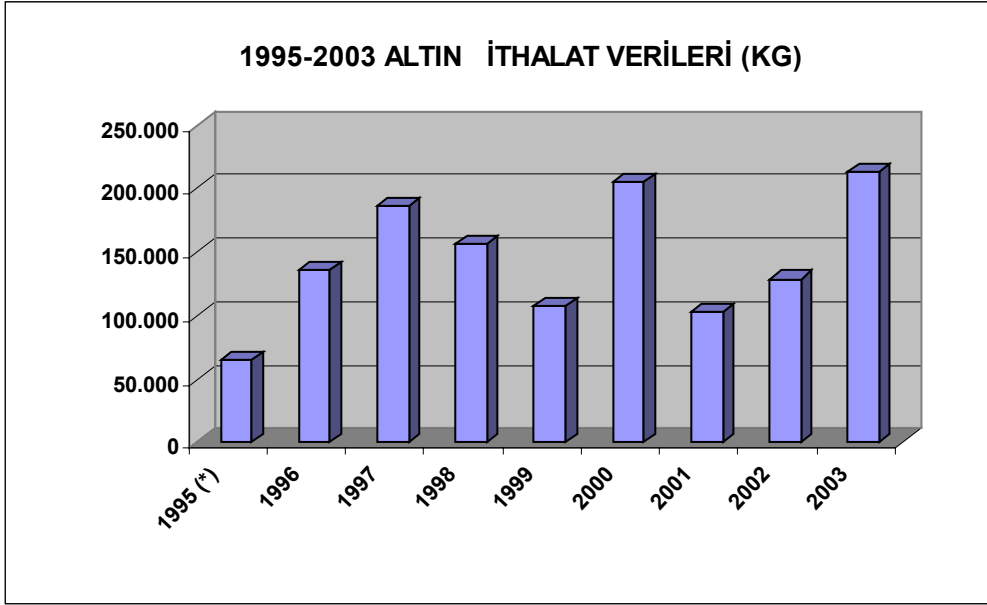
*: Temmuz – Aralık 1995

** : Maliye Bakanlığı, 1995 yılında verdiği bir mükteza ile altın karşılığı yapılan döviz ödemelerinin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'ne (BSMV) tabi olmadığını belirtmiştir. BSMV'den kısmi avantaj sağlamak amacıyla karşılıklı alım-satım emirleriyle yapılan TL/Efektif ve Efektif/Efektif mübadelesi nedeniyle işlem hacmi yüksektir.

2002 – 2003 AYLIK İŞLEM HACMİ VE GÜNLÜK ORTALAMA ALTIN VERİLERİ (kg)

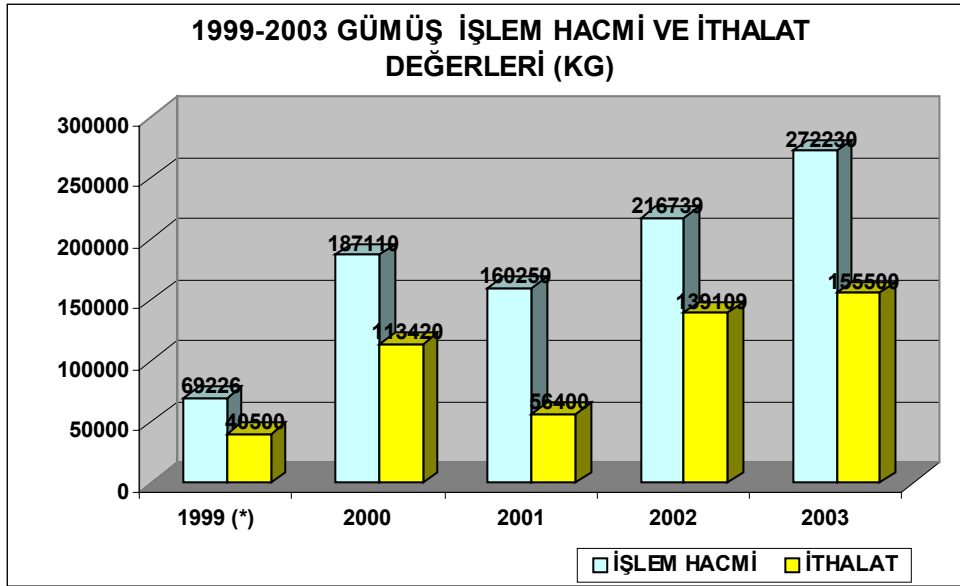
AYLAR	2002	GÜNLÜK	2003	GÜNLÜK
	HACİM	ORTALAMA	HACİM	ORTALAMA
OCAK	10,792	491	9,523	432
SUBAT	8,898	523	21,062	957
MART	14,341	683	20,158	916
NISAN	11,809	590	15,342	697
MAYIS	9,761	424	16,086	731
HAZİRAN	6,764	338	25,601	1,163
TEMMUZ	17,711	770	30,774	1,398
AGUSTOS	16,012	762	29,077	1,321
EYLÜL	10,883	518	21,647	983
EKİM	18,018	858	18,719	850
KASIM	10,004	476	9,632	437
ARALIK	8,066	384	19,753	897
TOPLAM	143,061	570	237,374	895

Grafik 2

- : Temmuz – Aralık 1995

Grafik 3

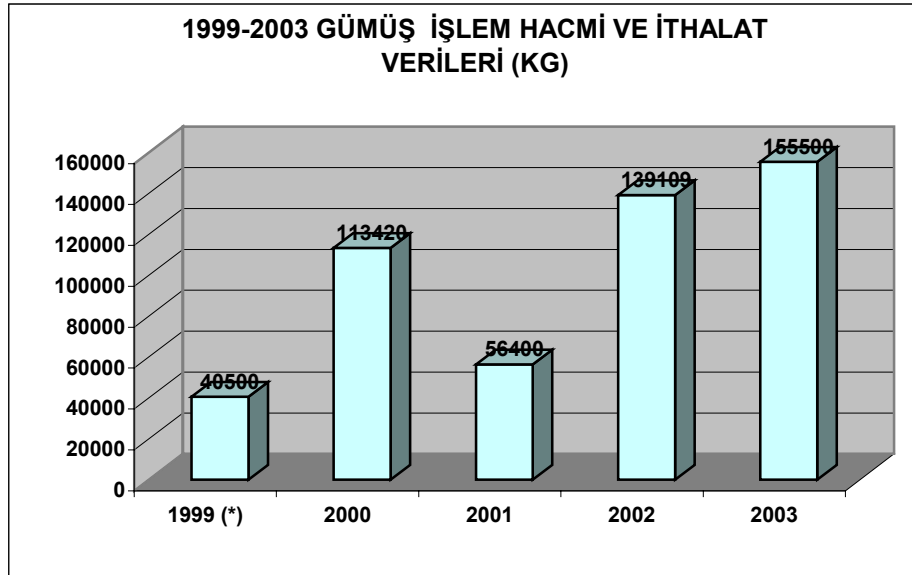
*: Temmuz-Aralık 1999

2002 – 2003 AYLIK İŞLEM HACMİ VE GÜNLÜK ORTALAMA GÜMÜŞ VERİLERİ (kg)

AYLAR	2002 HACİM	GÜNLÜK ORTALAMA	2003 HACİM	GÜNLÜK ORTALAMA
OCAK	15,880	722	17,080	776
SUBAT	14,500	853	13,600	618
MART	15,100	719	20,100	913
NISAN	17,800	890	21,400	972
MAYIS	22,709	987	21,850	993
HAZİRAN	13,850	693	26,600	1,209
TEMMUZ	15,900	691	29,100	1,322
AGUSTOS	22,000	1048	23,000	1,045
EYLÜL	10,900	519	23,200	1,054
EKİM	23,450	1117	30,500	1,386
KASIM	13,250	631	17,300	786
ARALIK	18,800	895	28,500	1,295
TOPLAM	216,739	813	272,230	1,031

Grafik 4

*: Temmuz-Aralık 1999

Faaliyete geçişinden günümüze Kıymetli Madenler Piyasasında toplam 2,388 ton altın, 829 ton da gümüş işlem görmüştür. Kıymetli Madenler piyasası seans saatleri içerisinde, Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenen standartlarda ve TL/gr, ABD Dolar/ons ve Euro/ons para birimlerinde işlem görmeye başlayan standart dışı altın işlemlerinde ise şimdiye dek toplam 10 kg işlem gerçekleşmiştir.

İşlem Esasları

- Piyasa'da Hazine Müsteşarlığı'nın Altın Standartları Tebliği ile belirlenen uluslararası rafinerilerden çıkışlı 995/1000 ile 999.9/1000 saflıktaki ve 1 gr, 10 gr, 50 gr, 100 gr, 250 gr, 500 gr, 1000 gr , 12.5 kg ile 350 ons (10.88622 kg) ve 430 ons (13.37450 kg) arasındaki standart külçe altınlar ile yine Hazine Müsteşarlığı'nın Kıymetli Madenler Borsası'nda İşlem Görecek Gümüş ve Platin Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ'de belirtilen dünya standartlarında kabul edilen 500 ons (15.55174 kg.) ile 1250 ons (38.87935 kg.) arasındaki ve en az 99.9 ayarlı gümüş külçeleri ile 99.9 ayar ve 1-35 kg. ağırlığındaki torbalanmış granül gümüş ve 1 kg. (32.1507425 ons) ile 6 kg. (192.904455 ons) arasındaki, en az 99.95 ayarlı platin külçeleri işlem görebilir.
- Piyasa'da TL/gr., ABD Doları/ons ve Euro/ons cinsinden işlemler gerçekleşir (1999 yılında Alman Markı işlemlerine imkan verilmiş olup 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren Avrupa Para birliği'ne üye ülkelerde geçerli para birimlerinin yerini Euro aldığından Ocak 2002 tarihi itibarıyla Euro işlemlerine geçilmiştir).
- Piyasa'da işlemler sabah 11:00-13:00 saatleri ile öğleden sonra 15:00-17:15 saatlerinde olmak üzere iki seansta gerçekleşir.
- Piyasa'da TL/gr cinsinden işlemler aynı gün valörlü, ABD Doları/ons cinsinden işlemler ise aynı gün (T+0), ertesi gün (T+1), iki işgünü (T+2), üç işgünü (T+3), dört işgünü (T+4) ve 5 işgünü (T+5) valörlü olarak gerçekleştirilmektedir. Euro/ons üzerinden yapılan işlemlerin takası ise aynı günden (T+0) başlamak üzere bir güne (T+1) kadar opsiyonlu valörlerde gerçekleştirilir. İkinci seansta gerçekleştirilen işlemlerin takası ertesi gün birinci seansın takası ile birlikte yapılır.
- En küçük fiyat hareketi altın ve platin için, TL/gr cinsinden verilen emirlerde 100 TL, ABD Doları/ons ve Euro/ons cinsinden verilen emirlerde 5 centtir. Gümüş için en küçük fiyat hareketi TL/gr cinsinden verilen emirlerde 50 TL, ABD Doları/ons ve Euro/ons cinsinden verilen emirlerde 1 centtir.
- Verilen emirlerde alt limit 5 kg'dır. Bu miktarın üzerindeki emirler 1 kg ve katları olarak değişir.
- Piyasa üyelerinin satın alabilecekleri ve satabilecekleri kıymetli maden miktarı Borsa Takas Merkezi'ne teslim ettikleri altınların yirmi beş katı ile sınırlıdır.

7.2 Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası

Altın sektörünün gelişim sürecindeki temel engellerden biri de işletme sermayesi ihtiyacından doğan kısa vadeli finansman sorunudur. Finansman sorunu, sektörün hammadde maliyetlerini etkileyerek üretim ve satış rakamlarına yansımaktadır. Mevcut altın kredi piyasasında arzın yetersiz oluşu ve kredi maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle sektör, kısa vadeli sermaye ihtiyacını tam karşılayamamaktadır. Sektörün kısa ve uzun vadeli finansman ihtiyacının en uygun maliyetle karşılanabilmesi amacıyla İstanbul Altın Borsası tarafından 1999 yılında başlanan çalışmaların sonucunda, 23/03/2000 tarihinde Borsa bünyesinde Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası faaliyete geçmiştir. Böylece kıymetli madenlere dayalı ödünç işlemlerinin kurumsal bir yapı altında toplanması sağlanmıştır.

İşlem Esasları

- Piyasa’da işlemler, üyelerin temsilcileri vasıtasıyla emirlerini telefonla Borsa eksperlerine iletmesi, bu emirlerin eksperler tarafından bilgisayar sistemine girilerek fiyat ve zaman önceliği kuralına göre otomatik olarak karşılaşması yoluyla gerçekleşir. Sisteme emir girilirken üye temsilcileri ile Borsa eksperleri arasında geçen telefon konuşmaları Borsa tarafından herhangi bir uyuşmazlık durumunda delil olarak kullanılmak üzere kaydedilmektedir.
- Piyasa’da gerçekleşen ödünç işlemlerinde kullanılacak para birimleri Türk Lirası ve ABD Doları’dır.
- İşlemlerde alt limit en az 5 kg. olmak zorundadır. İşlem emirlerinin miktarı 1 kg. ve katları olarak artar.
- Piyasa’da gerçekleşen işlemlerin vadeleri bir aya kadar olan sürelerde her iş günü; bir aydan sonrası için ise birer aylık vadelerle 360 güne kadar düzenlenecektir.
- Ödünç işlemleri, altında 1000/1000, gümüş ve platinde ise 100/100 saflık dereceleri esas alınarak yapılır. Fiziki teslimata gidilmesi halinde teslimatta veya sertifika işlemlerinde geçerli olacak kıymetli madenlere ait hesaplamalar ise takasın yapıldığı kıymetli maden cinsi ve saflık derecesi esas alınarak yapılır.
- Ödemeler esnasında 1 kg. altındaki kıymetli maden küsurat ödemeleri, işlemlerin yapıldığı para birimleri üzerinden gerçekleştirilir. Küsurat ödemelerde esas alınacak hesaplama, Kıymetli Madenler Spot Piyasası’nda işlem yapılan son günde gerçekleşen işlemlerin ağırlıklı ortalama fiyatı üzerinden yapılır.

- Verilen ödünç emirlerinde faiz aralığı 0.001'dir. (Örnek: % 5.2 veya % 5.3)
- Seanslar, iş günlerinde 10:00-16:00 saatleri arasında olmak koşulu ile tek seans olarak gerçekleştirilecektir.
- Piyasa'da gerçekleştirilen ödünç işlemler, aynı gün (T+0) valörlüdür. Sertifika işlemlerinin valörü ise bir gündür (T+1).

7.3 Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasası

İstanbul Altın Borsası (İAB) bünyesinde yer alan piyasalardan biri olan ve 15.08.1997 tarihinde faaliyete geçen Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasası, Türkiye'nin ilk vadeli işlem piyasası konumundadır. Bir yıl gibi kısa bir süre içinde gerçekleştirilen çalışmalar ile faaliyete geçen Piyasa, ülkemiz kıymetli maden sektörünün gelişimi için de tamamlayıcı bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Mevcut durumda İstanbul Altın Borsası, ülkemizin vadeli işlemler piyasası ile ilgili olarak en deneyimli kurumu konumundadır.

Özellikle artan ihracat potansiyeli karşısında uluslararası piyasalarda kuyumcularımızın rekabet gücünü kısıtlayan en önemli etkenlerden olan fiyat ve kur risklerinin minimize edilmesini sağlamak açısından Piyasa, sektörün önündeki engelleri aşmasına yardımcı olmaktadır. Kuyumcuların gelir ve giderlerinin değişik zamanlarda ve farklı para birimlerinden olması fiyat riskini ortaya çıkarmaktadır. Kuyumcuların maliyetlerinin altın üzerinden hesaplanması, gelirlerinin ise ABD Doları üzerinden ilerideki bir tarihte olması ve altın fiyatlarının ABD Doları bazında sürekli dalgalanması belirsizlik yaratmaktadır. Söz konusu fiyat riski nedeniyle kuyumcularımız olumsuz fiyat hareketlerine karşılık olması gereken fiyatın üzerinde bir seviyeden fiyatlama yapmak zorunda kalmaktadırlar. Bu da uluslararası rekabet açısından olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Aslında fiyat riski, gelir ve giderleri çeşitli para birimlerinden hesaplanan her üretici için geçerlidir. Bu noktada İstanbul Altın Borsası Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasası'nda alınacak pozisyonlar ile fiyat ve kur riskini kontrol etmek mümkün olmaktadır.

Fiyat ve kur riskini kontrol etme imkanı sunan, şimdilik sadece altın vadeli işlem sözleşmelerinin işlem gördüğü Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasası'nda, altın vadeli işlem sözleşmeleri 1 kg. ve 100 ons olmak üzere iki ayrı büyüklükte düzenlenmiş ve teminat sistemi de dünya uygulamalarına paralel olarak düzenlenmiştir.

Piyasaya ait veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Yıllar	Toplam Sözleşme Sayısı	Toplam İşlem Sayısı	Toplam Değer
(Ağs-Ara) 1997 (US\$)	445	61	13,511,486.15
1998 (US\$)	30	3	833,443.70
1999 (US\$)	47	10	1,197,131.30
2000 (US\$)	97	12	1,188,447.59
2000 (TL)	70	5	774,198,331,982
2001 (US\$)	50	4	971,071.66
Başlangıçtan bu yana toplam (US\$/ons)	669	90	17,701,580.40
Başlangıçtan bu yana toplam (TL/gr)	70	5	774,198,331,982

Tablo 2

Sözleşme Özellikleri

Sözleşme Büyüklüğü : 100 ons ve 1 kg.

Sözleşme Ayları: Sözleşmelerin vadesi, Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık ayları olmak üzere her ay için tespit edilmektedir.

İşlem Görecek Altın : 995/1000 saflıkta altın külçe

Geçerli Para Birimi : ABD Doları/ons, Euro/ons ve Türk Lirası/gr

Minimum Fiyat Adımı : TL/gr için 100 TL, \$/ons ve Euro/ons için 5 centtir.

Son İşlem Günü : Son işlem günü ilgili ayın sondan üçüncü iş günüdür.

Teslimat Günleri : Teslimat günleri, ilgili ayın son iki iş günüdür.

İşlem Saatleri : İşlemler, 11:00–16:00 saatleri arasında kesintisiz yapılmaktadır.

Teslimat: Vade sonunda sözleşmeye konu altının teslimatı esas olarak fiziki olmakla birlikte tarafların kararı üzerine teslimat nakdi uzlaşma olarak da

gerçekleştirilebilmektedir. Fiziki teslimata gidilmesi halinde İstanbul Altın Borsası'nda geçerli olan külçe standartlarına uyulması için sözleşme başına 1 kg olan kısım külçe olarak teslim edilmekte ve 100 ons'un kilograma çevrilmesi sonucunda ortaya çıkan miktarın, 1 kg.'ın altında kalan küsurat kısmı ise ilgili para biriminde İstanbul Altın Borsası Kıymetli Madenler Piyasası'nda kaydedilen en son uzlaşma fiyatına göre hesaplanan tutardan nakit olarak gerçekleştirilmektedir.

VIII. İstanbul Altın Borsası'nın Projeleri

8.1. Gram Altın Projesi

İstanbul Altın Borsası ve İstanbul Altın Rafinerisi'nin birlikte başlattığı gram altın projesine bankalar önemli oranda destek vermektedir. Söz konusu proje, Dünya Altın Konseyi'nin Türkiye'de destek verdiği sayılı projeler arasında yer almaktadır.

Bankaların müşterilerine kullandırdıkları altın kredisi için 1 kg. olan minimum miktarın gram bazına indirilmesi küçük tasarruf sahiplerinin de altın yatırımında bulunabilmelerini sağlayacaktır.

Halen 1 kiloluk külçe altınların el değiştirdiği Borsa'da, 1 gramdan 15 kiloya kadar 24 ayar saf altınların da işlem görebilmesi için İstanbul Altın Borsası ve İstanbul Altın Rafinerisi tarafından Hazine Müsteşarlığı'na yapılan başvuruların sonucu beklenmektedir. Onayın alınması halinde, 1 gram altın dahi Borsa'da işlem görebilecektir.

Gram Altın Uygulamasının Avantajları

- İşlenmemiş altın, istenilen miktarlarda alınabilecektir.
- Tasarruf amaçlı edinilen altınlar için işçilik bedeli ödenmeyecektir.
- Gram altınlar bankalara yatırılacağından güvenlik sorunu ortadan kalkacak, kasa kira bedeli ödenmeyecektir.
- Banka hesaplarına yatırılan gram altınlar üzerinden faiz alınabilecektir.
- Banka hesaplarına yatırılan gram altınlar yine bankalardan gram altın olarak çekilebilecek, başka bankalara yatırılabilir, havale yapılabilir, paraya çevrilerek döviz, hazine bonosuna ya da repoya dönüştürülebilir ve dolayısıyla oldukça geniş bir hareket alanı bulacaktır.

- Önemli miktarlara ulaştığı tahmin edilen yastık altında bulunan altının ekonomiye kazandırılması ülke ekonomisi için ciddi bir kaynak oluşturacaktır.
- Bankalara yatırılan gram altınlar, dünya devi haline gelen Türk kuyumculuk sektörünün finansmanı için kullanılacaktır.
- Altının hareketi vatandaş ve kuyumcu arasında kısıtlı kalmayacak, yalnızca ithalat esnasında rol oynamak zorunda kalan bankaların, İstanbul Altın Borsası'nın ve diğer finansman enstrümanlarının da daha aktif hale gelmesini sağlayacaktır.

8.2. Efektif Piyasası Projesi

Mevcut efektif piyasası Kapalı çarşı da faaliyet gösteren sözlü işlemlere dayalı piyasa ve bankalar arasında elektronik ortamda faaliyet gösteren piyasa olarak dağınık bir yapıdadır.

İAB bünyesinde bir Efektif Piyasası'nın kurulması amacı, efektif işlemlerinden kazanç sağlamaktan çok, Borsanın ek bir maliyet yüklenmeksizin mevcut altın ve döviz piyasalarında, piyasa ortamını örgütleyici bir rol üstlenerek finansal piyasalardaki ağırlığının artırılmasıdır. Diğer yandan takas bankasından kaynaklanan döviz maliyetleri yüzünden Borsa dışına kayan altın işlemlerinin Borsa'ya çekilmesi gibi dolaylı faydalar sağlamak da Borsanın hedefleri arasında yer almaktadır.

Efektif Piyasası'nın İAB bünyesinde açılması, fiyatı ABD Doları ve Euro cinsinden belirlenen kıymetli maden işlemlerini yapan tarafların döviz-efektif fiyat aralığını (spread) azaltacaktır. Üyelerle yapılan görüşmelerde serbest piyasada işlem yapan taraf sayısı fazla olmasına rağmen teklif almak veya vermek için, zaman darlığı ve işlemlerin telefonla yapılması sebebiyle sınırlı sayıda piyasa üyesiyle görüşebildikleri ifade edilmiştir. Bu sebeple işlemlerin Borsa'da organize, şeffaf ve erişim etkinliği sağlanmış bir ortamda oluşturulması fiyat aralıklarının, dolayısıyla maliyetlerin düşmesini sağlayacaktır.

Proje;

- Organize, şeffaf ve kurumsal nitelikte bir piyasa ortamında yeniden örgütlenmeyi sağlayacak,
- Döviz efektif spreadini azaltacak,
- Piyasa derinliğini ve etkinliğini artıracak,
- Spekülatif ve manupülatif hareketleri önleyecek,

- Kapalı çarşı piyasasının daha fazla kayıt altına alınmasına olanak verecek,
- Doğru bir referans fiyat oluşumunu sağlayacak,
- Bu sayede daha sağlıklı bir cari işlemler dengesi ve sermaye hesabı dengesine yol açacak,
- Kurlarda belirsizliğin azalması yoluyla faiz oranlarıyla ilgili belirsizliği azaltacak,

8.3. Kıymetli Taş İşlemleri Projesi

Kuyumculuk sektöründe yoğun kullanımı olan kıymetli taşlarla ilgili mevcut piyasa yapısının ortaya konması ve İAB bünyesinde kıymetli taş işlemlerinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Kıymetli taş ithalatının ve işlemlerinin büyük bir kısmı kayıt dışı olarak gerçekleşmektedir. Kıymetli taş piyasasının kayıt dışı olmasının sebebi %18 oranında uygulanan KDV'nin taş işlemi yapan kesim tarafından yüksek bulunmasıdır.

DPT verilerine göre ise son 7 yılda yapılan resmi ithalat 8,7 milyon ABD Doları olup alınan KDV tutarı 1,1 milyon ABD dolarıdır.

Dünyadaki işlemler incelendiğinde kıymetli taş işlemlerinin yoğun olarak gerçekleştiği ülkelerin birçoğunda KDV istisnasının olduğu ve sektörün çeşitli teşviklerle desteklendiği görülmektedir.

Kıymetli taş işlemlerinin kayıt altına alınması ve daha yüksek tutarlarda vergi tahsil edilebilmesi için işlemlerin Borsa bünyesinde örgütlenmesi ve Borsa bünyesinde yapılması şartıyla, gerçekleşecek işlemlerde uygulanacak KDV oranının %1 oranına düşürülmesi gerekmektedir.

Bu durumda kayıt dışı piyasanın Borsa'ya çekilmesi mümkün olacak ve 500 milyon ABD Doları tutarında olduğu tahmin edilen piyasa işlemlerinden KDV'nin %1'e düşürülmesi durumunda bile yıllık 5 milyon ABD Doları tutarında vergi toplanması mümkün görülmektedir.

IX. İstanbul Altın Borsası'nın Finansal Piyasalarda Etkinliğinin Arttırılması

İstanbul Altın Borsası, İstanbul'un uluslararası bir finans merkezi konumuna getirilmesine katkıda bulunmanın, menkul kıymetlerle entegre olmuş bir kıymetli madenler piyasası oluşturabilmenin ve fon yönetim tekniklerinin etkin kullanımını sağlamanın, altına dayalı türev ürünlerin işlevliliğinin arttırılmasıyla doğru orantılı olmasından yola çıkarak bu

piyasaların güçlendirilmesi ve derinliğinin artırılmasına çalışmaktadır. Diğer taraftan halkın elinde dağınık bir şekilde bulunan altın birikiminin belirlenen bir formatta tekrar ekonomiye aktarılmasına imkan verilebilmesi için Borsa’da standart dışı altın işlemlerinin de yapılması sağlanmıştır.

İstanbul Altın Borsası’nın kuruluş amacında, Türkiye altın piyasasının uluslararası rekabete dayalı, güvenilir fiyat oluşumuna olanak sağlayan ve kurumsal bir kimlik ile uluslararası alım satıma imkan sağlayan bir yapılanmayı oluşturmak yatmaktadır. İstanbul Altın Borsası’nın sektörle sürdürdüğü yakın işbirliği faaliyetleri çerçevesinde gerek bünyesindeki piyasalara derinlik kazandırmak gerekse söz konusu piyasaların sektör tarafından tanınmasına yönelik çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamda işlem esaslarına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiş; bununla birlikte Gümüş ve Platin Piyasası, Standart Dışı Altın Piyasası ve Kıymetli Madenler Ödünç Piyasası açılarak işlem çeşitliliği geniş bir alana yayılmıştır.

Bu çerçevede İstanbul Altın Borsası’nda faaliyette bulunan piyasaların tam anlamı ile çalışabilmesi açısından yeni vergi düzenlemelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sorunun çözülebilmesi için Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve Katma Değer Vergisi ile ilgili düzenleme önerileri hazırlanarak Maliye Bakanlığı’na sunulmuştur.

1995 yılında Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ ile bankalar tarafından altın depo hesabı açılmasına imkan verilmesi ve 1997 ile 2000 yıllarında söz konusu Tebliğ’in kapsamı genişletilerek bankalarca altın kredisi kullandırılmasına ve Kıymetli Madenler Borsası üyelerince yurtdışından kıymetli madenler kredisi sağlanmasına ilişkin olarak izin verilmiştir. Ancak, ülkemizde halkımızın elinde mücevher ve Ata Lirası gibi standart olmayan şekilde bulunan altınların arıtılabileceği ve uluslararası standartlara uygun olarak külçe haline getirilebileceği bir rafinerinin bulunmaması altın bankacılığının gelişmesini önlemiştir. Bununla birlikte İstanbul Altın Borsası’nın girişimleriyle bazı Borsa üyelerinin ortaklığında kurulan İstanbul Altın Rafinerisi’nin ortaklık yapısının 2002 yılı başında değişerek asli faaliyetlerine geçmesine imkan tanınmış olup Rafineri, uluslararası çapta kabul gören külçe üretimine geçmesi ile ilgili olarak gerekli kriterleri yerine getirme süreci içindedir. Diğer taraftan altın bankacılığının işlerliğinin sağlanması için gerekli hususlardan biri de bankaların söz konusu işlemler için uzman kadro tahsis etmesidir ki bu da henüz bankaların ilgi göstermediği bir yapılanmadır.

Bununla birlikte, risk yönetiminin önemi, karşılaşılan ekonomik krizlerin bir sonucu olarak ülkemizin gündemindedir. Belirsizliğin hakim olduğu ekonomimizde, portföy riskinin yönetimi açısından dünya altın fiyatlarıyla paralellik gösteren İstanbul Altın Borsası piyasalarındaki enstrümanlar alternatif yatırım araçları olarak karşımızda durmaktadır.

X. Kıymetli Madenlerin Menkul Kıymetleştirilmesi

10.1. Altın, Gümüş ve Platine Dayalı Bonolar

Dünyada uzun bir geçmişe sahip olan kıymetli maden bonoları ihraç edildikleri dönemlerde oldukça talep görmüşlerdir. Özellikle zayıf para birimine sahip ülkelerde parasal belirsizlikler nedeniyle ve altının değer artışlarından kar sağlama ihtimaliyle hükümetler ve özel şirketler tarafından kullanılmışlardır.

Dünyada uzun bir geçmişe sahip olan kıymetli maden bonoları ihraç edildikleri dönemlerde oldukça talep görmüşlerdir. Özellikle zayıf para birimine sahip ülkelerde parasal belirsizlikler nedeniyle ve altının değer artışlarından kar sağlama ihtimaliyle hükümetler ve özel şirketler tarafından kullanılmışlardır. Örneğin, dünyanın bir numaralı altın tüketicisi ülkesi olan Hindistan, Eylül 1999’da “Altın Bonosu Projesi”ni uygulamaya başlamıştır. Hindistan’da nesillerdir biriktirilen altın stoklarının 10,000 ton civarında olduğu tahmin edilmektedir. Programa göre;

- Yatırımcılar, yetkili bankalara altınlarını yatırmakta ve karşılığında sabit faiz taşıyan sertifikalar ya da bonolar almaktadırlar.
- Mevduat sahipleri, ilgili enstrümanın vadesi dolduğunda altınlarını geri alabilmekte ya da Rupee cinsinden yatırdıkları altın miktarına eşit nakit alabilmektedirler.
- Bankalar topladıkları altınları kuyumculara ya da yerel piyasadaki diğer tüccarlara ödünç verebilmekte ve aynı zamanda bu altınları yerel piyasaya ya da yetkili bankalara satabilmektedirler.
- Ülkedeki bankalar güvenilir ayar ölçüm kuruluşlarının ülkede kurulabilmesi için yabancı ortaklar aramaktadırlar.

İAB üyesi bankaların ihraç edebilecekleri ve getirisi altın, gümüş ve platin cinsinden olan altın, gümüş ve platin bonoları üzerinde gerçekleşen çalışmalar neticesinde Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan Altın, Gümüş ve Platine Dayalı Bonolar ile ilgili Tebliğ 26 Aralık 2001 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İAB üyesi bankalar tarafından

ihraç edilen bonoların alım satımının sağlanacağı ikinci el piyasasının İstanbul Altın Borsası'nda gerçekleştirilmesi için teknik çalışmalar tamamlanmıştır.

Yatırım amaçlı altına yönelik bu şekilde arz edilen bonoların, hane halkının altın ve diğer kıymetli maden yatırım ihtiyacına cevap vereceği düşünülmektedir. Diğer yandan arzın standart dışı altın cinsinden de yapılması bonoların arzının halkın elindeki altının tekrar ekonomiye kanalize edilmesinde olumlu bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

Bunun yanında bonoların vadesinin 60 günden az 720 günden çok olmamak üzere 30 gün ve katları olarak bonoları ihraç eden banka tarafından belirlenmesiyle uzun ve kısa vadeli altın yatırımı mümkün olacak ve altına direkt yatırım yapmak yerine getirili altına sahip olma imkanı doğacaktır.

Bonoların satış bedelleri, banka tarafından Türk Lirası, döviz, standart veya standart dışı kıymetli maden şeklinde tahsil edilmek üzere serbestçe belirlenecektir. Bu da yatırımcılar için değişik yatırım alternatiflerinin kullanılmasına imkan verecektir.

10.2. Kıymetli Madenler Yatırım Fonları

Borsa tarafından gerçekleştirilen bir çalışmayla kıymetli madenlere ve altına dayalı yatırım fonlarının “Altın Fonu” ve “Kıymetli Madenler Fonu” olarak düzenlenmesi öngörülmüş ve hazırlanan Tebliğ, 31 Ocak 2002 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kıymetli maden yatırım fonları ile ilgili düzenlemelerin amacı hane halkının yatırım fonları katılma belgeleri yoluyla altına yatırım yapabilmeleri için bir alternatif yaratmaktır. Altına ve kıymetli madenlere dayalı yatırım fonları vasıtasıyla halkın direkt altına ve diğer kıymetli madenlere yatırım yaparak altının getirisinden mahrum olmaları yerine fonların portföylerinde bulunan uluslararası standartta külçe altın ve altına dayalı diğer yatırım araçları yoluyla altın getirisinden faydalanmak mümkün olacak ve altının saklanması gibi risklerin de bertaraf edilmesi sağlanacaktır.

Yatırım fonlarının yapıları gereği istenildiği anda alım satım fiyat farkı olmadan ve paylar halinde satılması yoluyla kolayca elden çıkarılabilmesi hem kısa hem de uzun vadeli altın yatırımına imkan verecektir.

XI. Portföy Riski Yönetiminde Altının Rolü

Altın, uluslararası ödeme ve likidite aracı olarak rolünün azalmasına karşın ülkelerin resmi rezervlerinde hala önemli bir paya sahiptir. Bugün gerek enflasyon baskısı ve ekonomik kargaşa

dönemlerinde başvurulacak bir kaynak olması gerekse istikrarlı bir yatırım aracı olması dolayısıyla altın güvenilir bir araçtır.

Resmi kuruluşların rezervlerinde altın bulundurmalarının başlıca üç sebebi bulunmaktadır:

- Güvenlik,
- Likidite
- Çeşitlendirme.

Merkez Bankası kasalarında düzgün bir şekilde saklandığı sürece altın tam bir güvenlik sağlar. Diğer yandan politik karmaşa ve yüksek global enflasyon durumlarında altının likiditesi mükemmeldir. İşler yanlış gittiğinde diğer varlıkların tersine altın fiyatları yukarı gider. Son olarak da uzun vadede altının fiyatı ABD doları ile hisse senetleri Amerikan Hazine Bonolarıyla çok düşük hatta negatif korelasyon göstermektedir, bu sebeple altın çeşitlendirilmiş bir portföy oluşturmakta büyük fayda sağlar, risk getiri profilinin iyileştirilmesine imkan verir. Altın büyük ülkelerin sigorta poliçesi olarak da kabul edilebilir.

Risk yönetimi açısından bakıldığında bir portföy bileşeni olarak altının önemi ve etkileri aşağıda sıralanmaktadır:

- Altın, hisse senetleri ve Hazine menkul kıymetleri ile ters orantılı fiyat hareketleri eğiliminde olan tek varlıktır. Çünkü altın, hisse senetleri ve söz konusu menkul kıymetlerle, portföyün volatilitelerini kayda değer oranda azaltan negatif korelasyona sahiptir. Volatilitedeki bu düşüş portföyün performansını etkilemektedir.
- Altın, oldukça likittir ve hatta nakit para olarak dikkate alınabilmektedir. Hisse senetlerinin aksine dünya çapındaki piyasalarda 24 saat işlem görebilmektedir. Altının faydası, bir likidite kaynağı olmasından dolayı, özellikle kriz dönemlerinde kanıtlanmaktadır. Hisse senetleri keskin bir düşüş yaşarken altın değerini korumaktadır.
- Altının likidite riski oldukça düşüktür. Ancak hisse senedi gibi diğer sermaye piyasası araçlarının likit bir konuma gelmesi uzun zaman almaktadır. Altının dünya piyasalarındaki işlem hacmi önemli para birimlerinin işlem gördüğü döviz piyasaları kadar kayda değerdir. Altının işlemleri, hisse senedi ve bonolar kadar bir süre dahilinde gerçekleştirilebilmektedir ve tipik bir işlem gününde altın fiyatlarında meydana gelebilecek fiyat değişimleri oldukça düşüktür.

Araştırmalar, altının eklendiği bir portföyün, altın diğer enstrümanlarla negatif bir korelasyona sahip olduğundan, getirisinin olumlu yönde etkilendiğini ve portföy volatilitesinin de azaldığını göstermektedir. Hisse senetlerinin düştüğü ve piyasada karmaşa yařandđı dönemlerde portföyün bir kısmının en azından değerini koruyabilen bir varlığa, altına, yatırılması gereklidir.

XII. Sonuç

Türk halkı açısından 1980’li yılların ortalarına kadar yatırım araçları içindeki güçlü konumunu koruyan altın, hisse senedi ve banka mevduatı faizi gibi alternatif yatırım araçlarının piyasanın kullanımına sunulmasıyla eski önemini yitirmiş gözükse de ölkemizin önemli bir sorunu olmaya devam eden yüksek oranlı enflasyondan dolayı çekiciliğini hala sürdürmektedir.

Ölkemizde mücevherat yapımında kullanılan altın miktarındaki yetersiz artış sadece Türkiye’de yaşanan ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklardan kaynaklanmamıştır. Yakın zamana kadar sadece iç piyasaya hitap eden ölkemizdeki kuyumculuk atölyeleri, iç piyasadaki durgunluktan önemli oranda etkilenmişlerdir. Kuyumcularımızın ihracatın önemini kavramasıyla, yeni gelişmelere de imza atılmaya başlanmıştır. Son yıllarda altın ihracatı yapmak üzere yeniden bir yapılanma içine girerek altın ihracatı yapmak üzere kurumsallaşma çabaları içine giren sektör, altın mücevher ihracatında dünyada bir numara olan İtalya için önemli bir rakip olma yolunda hızla ilerlemektedir. Bu noktada, ölkemiz ekonomisine önemli bir girdi sağlayacak olan sektörün devlet tarafından desteklenmesinin gerekliliğine dikkat çekilmelidir.

Dünyanın en önemli altın tüketicisi ölkeleri liberal bir altın piyasası ile altının uluslararası şartlara uygun olarak işlem görebildiği bir altın borsasından yoksun durumdadır. Ölkemiz bu açıdan oldukça şanslı bir konumda bulunmakla birlikte, etkin bir altın piyasası sistemini tamamlayıcı bazı hususlara gereken ilgi gösterilmediğinden söz konusu avantajlı konumunu etkili bir şekilde kullanamamaktadır. Bilindiği gibi İstanbul Altın Borsası kurulurken, Borsa, Rafineri ve altına dayalı yatırım araçlarının eş anlı çalışması ile istenen hedeflere ulaşılabileceği vurgulanmıştı. Henüz oldukça genç bir Borsa olmasına rağmen İAB, bilindiği kadarıyla dünyanın hiç bir borsasında bir arada bulunmayan üç piyasayı bünyesinde barındırmaktadır. Bununla birlikte kıymetli madenlere dayalı yatırım araçlarını çeşitlendirmek amacıyla da gerekli çalışmaları yapmaya devam etmektedir. Ancak, altın bankacılığının işlememesi; kuyumculuk sektörüne ve Borsa’da işlem yapan üyelere en azından Piyasa etkin

bir konuma gelene kadar bazı vergisel teşvikler sağlanamaması gibi sorunlar, gerek sektörün gerekse alternatif yatırım araçları geliştirerek ve en önemlisi de fiziki kıymetli maden ticaretinin yanı sıra, kıymetli madenin kağıt üzerinde alınıp satıldığı yatırımlara, kıymetli madene dayalı türev araçların etkin bir şekilde kullanımına ve fon yönetim tekniklerinin aktif olarak kullanımına imkan vererek ülke ekonomisine hizmet etmek isteyen Borsa'nın hızını kesilmesine neden olmaktadır.

Hızlı bir birleşme faaliyeti içinde bulunan uluslararası finans piyasalarındaki gelişmelerden geri kalmamak ve ülkemizin taşıdığı ekonomik potansiyelin değerlendirilerek dünya finans piyasalarında hak ettiği yeri alabilmesi için, ülkemiz kıymetli maden piyasasının ihtiyaç duyduğu düzenlemelerin hızla gerçekleştirilmesi; özellikle de kurumsallaşma yolunda hızla ilerleyen sektörü teşvik edici uygulamaların gerçekleştirilmesi, halkın elinde bulunan atıl altınların ekonomiye kazandırılması, alternatif yatırım araçlarının kullanımına olanak verilmesi ve dolayısıyla aktif bir piyasa yaratmak için gerekli düzenlemelerin süratle gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.